The MATH WORKS Inc.

Th.S NGUYỄN HOÀNG HẢI - Th.S NGUYỄN VIỆT ANH
KS PHẠM MINH TOÀN - Th.S HÀ TRẦN ĐỨC

CÔNG CỤ PHÂN TÍCH WAVELET VÀ ỨNG DỤNG TRONG MATLAB

(Dùng cho sinh viên ngành CNTT và ĐTVT)

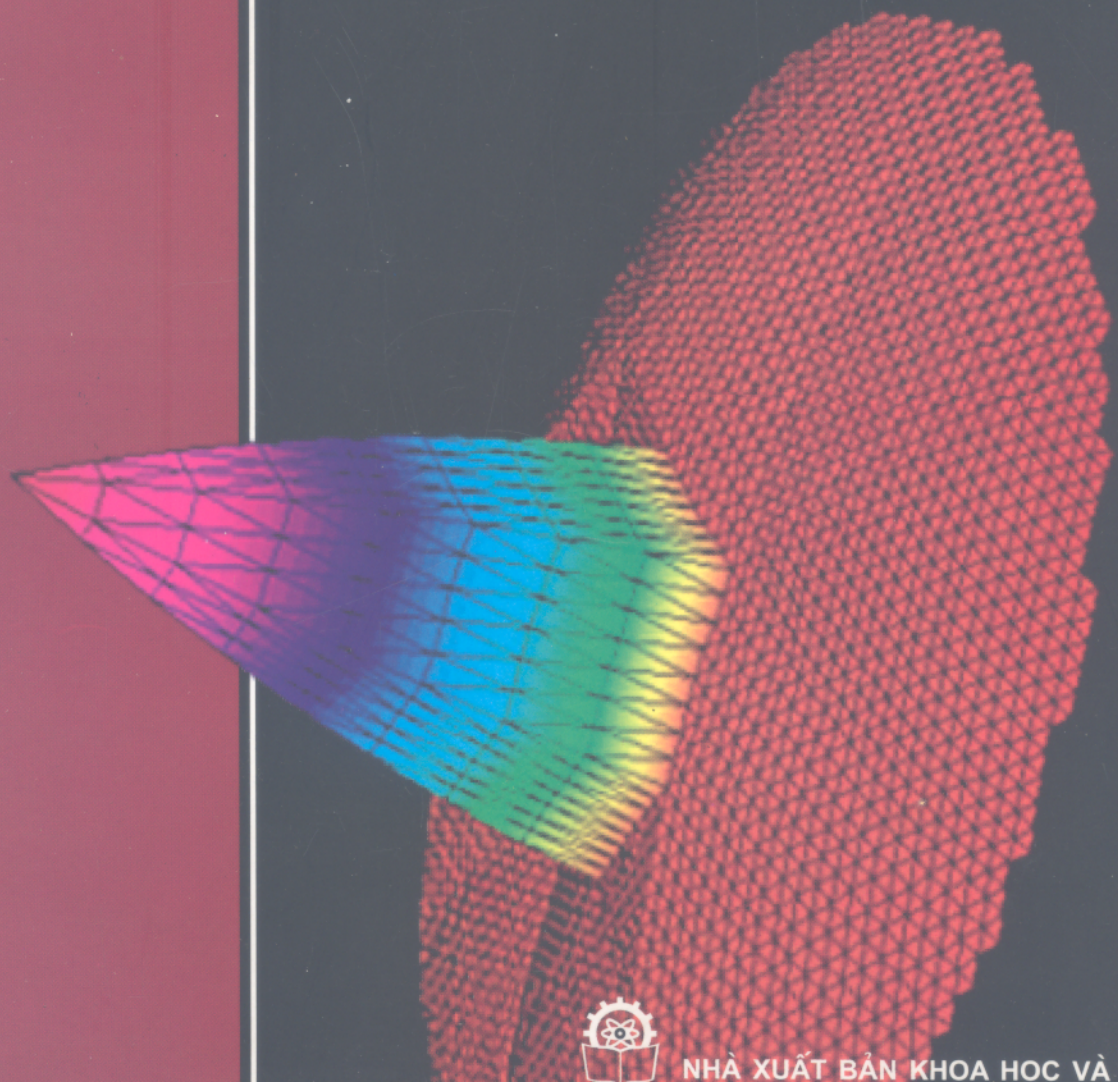

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT

Th.S NGUYỄN HOÀNG HẢI - Th.S NGUYỄN VIỆT ANH
KS. PHẠM MINH TOÀN - ThS. HÀ TRẦN ĐỨC

Công cụ phân tích Wavelet

và ứng dụng trong MATLAB

Dùng cho sinh viên ngành tin học và điện tử viễn thông

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT
HÀ NỘI - 2005

MỤC LỤC

Lời giới thiệu *11*
Hộp công cụ Wavelet là gì ? 13
Cách sử dụng tài liệu này 13
Dành cho người mới sử dụng 13
Dành cho người sử dụng đã có kinh nghiệm 14
Dành cho mọi người sử dụng 14
Để tăng thêm cơ sở kiến thức 14
Cài đặt hộp công cụ Wavelet 15
Yêu cầu hệ thống 15
Chi tiết về cấu hình 15

CHƯƠNG 1 Wavelet-công cụ phân tích mới **17**
I. Các ứng dụng của Wavelet 17
1.1 Đặc tính tỉ lệ 17
1.2 Đặc tính thời gian 17
1.3 Phân tách Wavelet 18
II. Phân tích Fourier 18
III. Phân tích Fourier thời gian ngắn 18
IV. Phân tích Wavelet 19
4.1 Phân tích Wavelet có thể thực hiện được gì 19
4.2 Thế nào là phân tích Wavelet 20
4.3 Số chiều 21
V. Biến đổi Wavelet liên tục 21
5.1 Định tỉ lệ (Scaling) 21
5.2 Dịch 22
5.3 Năm bước đơn giản để thực hiện biến đổi Wavelet liên tục 23
5.4 Tỉ lệ và tần số 24
5.5 Các tỉ lệ tự nhiên 25
5.6 Ý nghĩa của từ "liên tục" (continuos) trong biến đổi Wavelet liên tục 25
VI. Biến đổi Wavelet rời rạc 25
6.1 Lọc một tầng: Các xấp xỉ và chi tiết 26
6.2 Phân tách đa mức 27
6.3 Số các mức 27
VII. Tái tạo Wavelet 28
7.1 Các bộ lọc tái tạo 28

7.2 Các xấp xỉ và chi tiết tái tạo 29
7.3 Mối quan hệ giữa các bộ lọc và dạng Wavelet 30
7.4 Hàm tỉ lệ 31
7.5 Phân tích và tái tạo nhiều bước 31
VIII. Phân tích Wavelet gói 32
IX. Lịch sử của Wavelet 32
X. Giới thiệu về các họ Wavelet 33
10.1 Haar 34
10.2 Daubechies 34
10.3 Biorthogonal 34
10.4 Coiflets 35
10.5 Symlets 35
10.6 Morlet 36
10.7 Mũ Mehicô (Mexican Hat) 36
10.8 Meyer 36
10.9 Các Wavelet khác 37
10.10 Wavelet phức 37

CHƯƠNG 2 Sử dụng hộp công cụ Wavelet 38
Tổng quan 38
I. Phân tích Wavelet liên tục một chiều 38
1.1 Phân tích liên tục dùng dòng lệnh 39
1.2 Phân tích liên tục dùng giao diện đồ họa 41
1.3 Xuất nhập dữ liệu trong giao diện đồ họa 46
II. Phân tích Wavelet phức liên tục một chiều 47
2.1 Phân tích phức liên tục dùng dòng lệnh 47
2.2 Phân tích phức liên tục dùng giao diện đồ họa 49
2.3 Xuất nhập dữ liệu từ giao diện đồ họa 50
III. Phân tích Wavelet rời rạc một chiều 50
3.1 Phân tích một chiều dùng dòng lệnh 51
3.2 Phân tích một chiều dùng giao diện đồ họa 56
3.3 Xuất nhập dữ liệu từ giao diện đồ họa 65
3.4 Tải thông tin vào công cụ Wavelet 1-D 68
IV. Phân tích Wavelet rời rạc hai chiều 69
4.1 Phân tích hai chiều dùng dòng lệnh 70
4.2 Phân tích hai chiều dùng giao diện đồ họa 77
4.3 Xuất nhập thông tin từ giao diện đồ họa 77
4.4 Tải thông tin vào công cụ Wavelet 2-D 78
V. Wavelet - Làm việc với các hình ảnh 80
5.1 Khái niệm "hình ảnh" (image) trong MATLAB 80
5.2 Ảnh có chỉ số (Indexed image) 80
5.3 Phân tách Wavelet của các ảnh chỉ số 81
5.4 Cách hiển thị các phân tách 81
5.5 Các ảnh khác 82

5.6 Chuyển đổi hình ảnh 82
VI. Phân tích Wavelet tĩnh rời rạc một chiều 84
6.1 Phân tích một chiều dùng dòng lệnh 84
6.2 Phân tích một chiều trong khử nhiễu dùng giao diện đồ họa 91
6.3 Xuất nhập thông tin trong giao diện đồ họa 92
VII. Phân tích Wavelet tĩnh rời rạc hai chiều 93
7.1 Phân tích hai chiều dùng dòng lệnh 93
7.2 Phân tích hai chiều trong khử nhiễu dùng giao diện đồ họa 99
7.3 Xuất nhập thông tin trong giao diện đồ họa 100
VIII. Ước lượng hồi quy Wavelet một chiều 101
8.1 Ước lượng một chiều dùng GUI cho các quan sát không gian cân bằng (Thiết kế cố định) 101
8.2 Ước lượng một chiều dùng GUI cho các quan sát không gian ngẫu nhiên (Thiết kế Stochastic) 102
8.3 Xuất nhập thông tin trong giao diện đồ họa 103
IX. Ước lượng mật độ Wavelet một chiều 104
9.1 Ước lượng một chiều dùng giao diện đồ họa 104
9.2 Xuất nhập thông tin trong giao diện đồ họa 105
X. Ngưỡng thích ứng biến thiên một chiều của các hệ số Wavelet 106
10.1 Ngưỡng cục bộ một chiều trong khử nhiễu sử dụng giao diện đồ họa 106
10.2 Một vài ví dụ để khử nhiễu với các ngưỡng phụ thuộc khoảng thời 108
10.3 Xuất nhập dữ liệu trong giao diện đồ họa 108
XI. Lựa chọn một chiều của các hệ số Wavelet dùng giao diện đồ họa 109
XII Lựa chọn hai chiều của các hệ số Wavelet dùng giao diện đồ họa 111
XIII. Mở rộng một chiều 113
13.1 Mở rộng một chiều dùng dòng lệnh 113
13.2 Mở rộng một chiều dùng giao diện dòng lệnh 113
13.3 Xuất nhập dữ liệu trong giao diện đồ họa 114
XIV. Mở rộng hai chiều 114
14.1 Mở rộng hai chiều dùng dòng lệnh 114
14.2 Mở rộng hai chiều dùng giao diện dòng lệnh đồ họa 114
14.3 Xuất nhập dữ liệu trong giao diện đồ họa 114

CHƯƠNG 3. Các ứng dụng của Wavelet 115
I. Tổng quan 115
1.1 Ứng dụng của phân tách Wavelet 115
1.2 Sử dụng giao diện đồ hoạ 115
II. Phát hiện các điểm gián đoạn và điểm gãy loại I 115
2.1 Mục đích 115
2.2 Thảo luận 116
2.3 Nguyên tắc chủ đạo để phát hiện sự rời rạc 116
III. Phát hiện các điểm gián đoạn và điểm gãy loại II 117
3.1 Mục đích 117
3.2 Thảo luận 117

IV. Phát hiện sự biến chuyển thời gian dài 117
4.1 Mục đích 117
4.2 Thảo luận 117
V. Phát hiện sự bán tương tự 118
5.1 Các hệ số Wavelet và tính bán tương tự 118
5.2 Thảo luận 119
VI. Xác định các tần số thuần 119
6.1 Mục đích 119
6.2 Thảo luận 119
VII. Triệt khử các tín hiệu 120
7.1 Mục đích 120
7.2 Thảo luận 120
7.3 Khử nhiễu các tín hiệu 121
VIII. Khử nhiễu các tín hiệu 121
8.1 Mục đích 121
8.2 Thảo luận 121
IX. Khử nhiễu các hình ảnh 123
9.1 Mục đích 123
9.2 Thảo luận 124
X. Nén ảnh 124
10.1 Mục đích 124
10.2 Thảo luận 124
XI. Nhân nhanh các ma trận cỡ lớn 125
11.1 Mục đích 125
11.2 Ví dụ 1 Phép nhân ma trận nhanh hiệu quả 126
11.3 Ví dụ 2 Phép nhân ma trận nhanh không hiệu quả 127

CHƯƠNG 4 Các ví dụ và các trường hợp nghiên cứu 128
I. Tổng quan 128
1.1 Các ví dụ minh hoạ 128
1.2 Lời khuyên đối với độc giả 129
1.3 V ề vi ệc t ìm hi ểu s âu h ơn 130
II. Các ví dụ 131
2.1 Tổng các sin 131
2.2 Đột biến về tần số 132
2.3 Nhiễu trắng đồng đều 133
2.4 Nhiễu màu AR(3) 133
2.5 Đa thức - Nhiễu trắng 134
2.6 Tín hiệu bước 135
2.7 Hai điểm gián đoạn gần nhau 136
2.8 Gián đoạn ở đạo hàm bậc hai 137
2.9 Một đường dốc - nhiễu trắng 138
2.10 Một đường dốc - nhiễu màu 139
2.11 Sóng sin + nhiễu trắng 140

2.12 Hàm tam giác - sóng sin 141
2.13 Hàm tam giác - sin - nhiễu 142
2.14 Tín hiệu tiêu thụ điện thực tế 143
III. Trường hợp nghiên cứu 144
3.1 Tín hiệu điện 144
3.2 Dữ liệu và thông tin bên ngoài 144
3.3 Phân tích giai đoạn nửa ngày 145
3.4 Phân tích giai đoạn cuối đêm 146
IV. Gợi ý về việc phân tích sâu hơn 147
4.1 Xác định lỗi do cảm biến 147
4.2 Khử nhiễu 148
4.3 Xác định mô hình các chi tiết 148
4.4 Xác định và khử các giá trị ngoài ý muốn 149
4.5 Nghiên cứu dữ liệu thiếu 149

CHƯƠNG 5. Sử dụng Wavelet gói 151
I. Giới thiệu về phân tích Wavelet gói 151
II. Phân tích Wavelet gói một chiều 153
2.1 Phân tích 153
2.2 Nén một tín hiệu sử dụng các gói Wavelet 154
2.3 Khử nhiễu một tín hiệu sử dụng Wavelet gói 156
III. Phân tích Wavelet gói hai chiều 158
3.1 Gói Wavelet hai chiều 158
3.2 Nén một ảnh sử dụng các gói Wavelet 159
IV. Nhập và xuất từ các công cụ đồ họa 161
4.1 Lưu dữ liệu ra đĩa 161
4.2 Tải dữ liệu lên công cụ giao diện đồ họa. 163

CHƯƠNG 6 Các khái niệm nâng cao 165
I. Các khái niệm chung 165
1.1 Một số quy ước toán học 165
1.2 Wavelet: công cụ mới trong phân tích tín hiệu 166
1.3 Phân tách Wavelet: một tổ chức dạng phân cấp 166
1.4 Các độ phân giải tinh và thô 167
1.5 Các dạng Wavelet 167
1.6 Wavelet và các họ kết hợp 168
1.7 Biến đổi Wavelet: liên tục và rời rạc 170
1.8 Phân tích cục bộ và toàn cục 171
1.9 Tổng hợp biến đổi ngược 172
1.10 Các chi tiết và xấp xỉ 172
II. Thuật toán biến đổi Wavelet nhanh (FWT) 174
2.1 Các bộ lọc sử dụng trong tính toán DWT và IDWT 174
2.2 Thuật toán 176
2.3 Tại sao lại tồn tại một thuật toán như vậy 179

III. Giải quyết méo đường biên 182
3.1 Vấn đề méo đường biên 182
3.2 Các chế độ mở rộng tín hiệu 182
3.3 Các quy trình mở rộng 184
3.4 Một ví dụ ảnh 185
IV. Biến đổi Wavelet tĩnh rời rạc (SWT) 187
4.1 DWT tỉ lệ ε 188
4.2 Làm cách nào để tính DWT 1 phần ε: SWT 188
4.3 Biến đổi Wavelet tĩnh rời rạc ngược (ISWT) 188
V. Các câu hỏi thường gặp 191
5.1 Phân tích liên tục hay rời rạc 191
5.2 Tại sao các Wavelet là có ích trong mã hoá tiết kiệm không gian? 191
5.3 Lợi điểm của việc có trung bình không và các mômen triệu tiêu tại 1 số thời điểm 191
5.4 Về tính ổn định của một Wavelet 192
5.5 Liệu Wavelet còn hữu ích trong các ứng dụng khác ngoài xử lý tín hiệu và hình ảnh 192
5.6 Các hàm như thế nào là có thể trở thành Wavelet? 192
5.7 Xây dựng một Wavelet mới là dễ? 193
5.8 Mối liên hệ giữa phân tích Wavelet và Fourier 193
5.9 Cách liên hệ giữa tỉ lệ và tần số 194
VI. Các họ Wavelet: thảo luận thêm 197
6.1 Các Wavelet Daubechies: dbN 197
6.2 Các Wavelet Symlet: symN 199
6.3 Các Wavelet Coiflet: coifN 199
6.4 Các cặp Wavelet song trực giao: biorNr.Nd 200
6.5 Wavelet Meyer: meyr 201
6.6 Các Wavelet Battle-Lemarie 201
6.7 Wavelet mũ Mêhicô (Mexical hat): mexh 202
6.8 Wavelet Morlet: morl 202
6.9 Các Wavelet thực khác 203
6.10 Các Wavelet phức 204
6.11 Tổng kết các họ Wavelet các đặc tính kết hợp (phần 1) 207
Tổng kết các họ Wavelet và các đặc tính kết hợp (phần 2) 208
VII. Các ứng dụng Wavelet: chi tiết 208
7.1 Khử các tín hiệu 208
7.2 Phân chia các thành phần tín hiệu 210
7.3 Xử lý nhiễu 210
7.4 Khử nhiễu 211
7.5 Nén dữ liệu 219
7.6 Chỉ tiêu nén 221
7.7 Ước lượng hàm: mật độ và hồi quy 221
7.8 Các phương pháp khử nhiễu, ước lượng và nén bằng các công cụ GUI 225
VIII. Các Wavelet gói 229

8.1 Từ các Wavelet đến Wavelet gói: phân tích các chi tiết 229
8.2 Giới thiệu các Wavelet gói trong thực hành 230
8.3 Xây dựng các gói Wavelet 231
8.4 Hạt nhân gói Wavelet 233
8.5 Tổ chức các gói Waveleet 234
8.6 Chọn phân tách tối ưu 235
8.7 Một số cây con đáng chú ý 238
8.8 Cấu trúc phân tách Wavelet gói 2-D 239
8.9 Các Wavelet gói trong nén và khử nhiễu. 239

CHƯƠNG 7. Tạo các Wavelet cá nhân 240
I. Các bước thêm Wavelet mới 240
1.1 Chọn tên đầy đủ cho họ Wavelet 240
1.2 Chọn tên viết tắt cho họ Wavelet 240
1.3 Xác định kiểu Wavelet 241
1.4 Xác định thứ tự của các Wavelet trong họ đã cho 241
1.5 Xây dựng một MAT-File hoặc là M-file 241
1.6 Xác định miền hiệu quả 242
II. Thêm vào một họ Wavelet mới 242
2.1 Ví dụ 1 243
2.2 Ví dụ 2 246
III. Sau khi thêm vào một họ Wavelet mới 249

CHƯƠNG 8. Tham khảo các hàm 251
I. Phân loại các hàm theo nhóm 251
1.1 Các công cụ giao diện đồ họa 251
1.2 Các hàm Wavelet chung 251
1.3 Họ các Wavelet 251
1.4 Wavelet liên tục: một chiều 252
1.5 Các Wavelet rời rạc: một chiều 252
1.6 Các Wavelet rời rạc: hai chiều 252
1.7 Các thuật toán Wavelet gói 252
1.8 Các thuật toán biến đổi Wavelet tĩnh rời rạc 253
1.9 Khử nhiễu và nén cho tín hiệu/hình ảnh 253
1.10 Các tiện tích quản lý cây 254
1.11 Các tiện tích tổng quát 254
1.12 Các hàm khác và mẫu chương trình (demo) 255
1.13 Các hàm không dùng nữa 255
II. Chi tiết các hàm 255

PHỤ LỤC A Tham khảo giao diện đồ họa 423
Các đặc tính chung 423
Mã hóa màu 423
Sự liên kết các đồ thị 423

Dùng chuột 424
Thực hiện lựa chọn và kích hoạt các điều khiển 424
Dịch chuyển các đồ thị 425
Hiển thị các thông tin theo vị trí 425
Điều khiển bản đồ màu 425
Điều khiển số các màu 426
Điều khiển cơ chế tạo màu 426
Dùng các menu 427
Sử dụng nút View Axes 429
Dùng công cụ đặt ngưỡng theo khoảng 431
Các đặc điểm của công cụ Wavelet liên tục 432
Các đặc điểm của công cụ Wavelet 1 chiều 433
Cơ chế cây 433
Các tùy chọn hiển thị khác 433
Các đặc tính của Wavelet 2-D 434
Các đặc điểm Wavelet gói (1-D và 2-D) 435
Tô màu các hệ số 435
Hành động ở nút 435
Nhãn nút 435
Công cụ hiển thị Wavelet 437
Công cụ hiển thị Wavelet gói 438

PHỤ LỤC B Lập trình hướng đối tượng 439
Mô tả ngắn gọn các đối tượng trong hộp công cụ 439
Cách sử dụng đơn giản của các đối tượng qua 4 ví dụ 440
Ví dụ 1: plot và wpviewcf 440
Ví dụ 2: drawtree và reedtree 442
Ví dụ 3: một ví dụ thú vị 444
Ví dụ 4: đặt ngưỡng các Wavelet gói 446
Mô tả chi tiết các đối tượng trong hộp công cụ 447
Đối tượng WTBO 447
Đối tượng NTREE 448
Đối tượng DTREE 448
Đối tượng WPTREE 450
Sử dụng nâng cao các đối tượng 451
Ví dụ 1: xây dựng một đối tượng cây Wavelet (WTREE) 451
Ví dụ 2: xây dựng một đối tượng cây Wavelet phải (RWVTREE) 452
Ví dụ 3: xây dựng một đối tượng cây Wavelet (WVTREE) 453
Ví dụ 4: xây dựng một đối tượng cây Wavelet (EDWTTREE) 453

Tài liệu tham khảo* *455